

LEERAAR IN DE PRAKTIJK

*Gesprekken met leerkrachten
die geloven in hun werk*

Onder redactie van Rolf Robbe

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

ISBN 978 90 239 7076 7

NUR 840

Vormgeving: Anton Sinke, www.antonsinke.nl

© 2016 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Alle rechten voorbehouden

INHOUD

Ten geleide	9
KENNIS VAN HET VAK	
<i>Portret: Jannie Dekker</i>	12
1 Onmisbare kennis	14
<i>Portret: Emma de Bruijne</i>	21
2 Kennis overbrengen	22
Samenvatting	26
KUNDE IN DE KLAS	
3 Betekenis van ‘Er zijn’	30
<i>Portret: Jurjen de Boer</i>	35
4 Verschillen	36
<i>Portret: Christian van den Dool</i>	42
5 Motiveren	44
<i>Portret: Chris de Man</i>	50
6 Mens leren zijn	52
7 Alles eruit halen	56
<i>Portret: Nelleke Kramer</i>	61
8 Toetsen nodig?	62
9 De klas managen	67
Samenvatting	72

KUNDE IN EN ROND DE SCHOOL

10	Verantwoording	76
	<i>Portret: Gerte Offeringa</i>	82
11	Het beste eruit halen	84
	<i>Portret: Ludie de Velde</i>	91
12	Vernieuwing	92
	<i>Portret: Klaas Veldman</i>	99
13	Ouders	100
	Samenvatting	104

PERSOONLIJK MEESTERSCHAP

14	Inspiratie	108
	<i>Portret: Marleen van Winkelen</i>	112
15	Identiteit	114
16	Geloof in de klas	118
	<i>Portret: Hendrie Voortman</i>	122
17	Geloofsopvoeding	124
	<i>Portret: Diepkelina Nijenhuis</i>	128
18	Energiebalans	130
	<i>Portret: Nienke van Buren</i>	137
19	Leermomenten	138
	<i>Portret: Griselda Knoll-Brakke</i>	144
20	Ideale school	146
	Samenvatting	151
	Slotanalyse	153
	Gebruiksaanwijzing	165

TEN GELEIDE ALS JE GELOOFT IN JE WERK

9

Hoe is het om als leraar te werken in het christelijk basisonderwijs? Heel Nederland heeft een mening over de kwaliteit van het werken van leraren, maar wat houdt dat werk nu eigenlijk in? In dit boek krijg je een kijkje in de praktijk van alledag en wat het leraar zijn zo mooi maakt (en soms ook moeilijk). Het interessante van werken in het onderwijs is zonder twijfel de omgang met de kinderen en de collega's op school, helemaal als je gelooft in je werk.

Dit boek geeft leraren, ouders en andere geïnteresseerden een indruk van het werk als leraar aan een christelijke basisschool. Daar spelen alle actuele thema's die op andere scholen in Nederland spelen en nog een paar extra. Tegelijk is het christelijk onderwijs een kleurrijk palet van heel verschillende scholen. Dat merk je aan de antwoorden op vragen als

- Hoe is het om leraar te zijn op een dorpschool met 60 leerlingen, of juist op een megaschool met 750?
- Hoe gaat dat, kinderen leren rekenen met tablets?
- Hoe zorg je ervoor dat al die verschillende kinderen aan hun trekken komen?
- Is toetsen wel ergens goed voor?
- Is het werk op een school in Amsterdam met kinderen uit

tientallen verschillende kerkelijke achtergronden anders dan aan een school met de Bijbel in Noordwest-Overijssel?

- Hoe laat je aan je leerlingen, elkaar en de ouders zien dat je een christelijke school bent? En hoe doe je dat in Zuid-Limburg?

In dit boek laten veertien leraren zien hoe gevarieerd het werken in het christelijk onderwijs is en wat hen daarbij inspireert. Ze zijn geïnterviewd rond de thema's

- Kennis van het vak: wat moet je weten in je vak als leraar?
- Kunde in de klas: wat moet je kunnen om je klas goed te runnen?
- Kunde in en rond de school: wat heb je nodig om goed met collega's, ouders en buurtgenoten om te gaan?
- Persoonlijk meesterschap: wat heb je als persoon aan kwaliteiten nodig om een goede leraar te zijn?

De geïnterviewde leraren werken allen aan een basisschool maar wel in een verschillende context en omgeving. De scholen hebben een identiteit binnen het brede palet van christelijke scholen, scholen met de Bijbel, reformatorische en gereformeerde scholen. Lees hun verrassende verhalen als een spiegel voor je eigen werk als leraar of gebruik het in je team om met elkaar in gesprek te komen over de kern van je werk. Voor dat laatste zijn een paar suggesties opgenomen in het hoofdstuk Gebruiksaanwijzing.

In een beschouwend slothoofdstuk worden de belangrijkste conclusies uit de interviews verbonden met de actuele ontwikkelingen in het onderwijs en voorzien van aanbevelingen voor het christelijk onderwijs.

KENNIS VAN HET VAK

In het onderwijs breng je veel inhoudelijke kennis over. Het gaat over vakken als rekenen en taal, aardrijkskunde en (bijbelse) geschiedenis. Er is veel druk op de scholen om nog meer kennis over te brengen. Het ene na het andere actuele onderwerp wordt over de schutting van de scholen gegooid. Je kunt niet alles doen. Maar wat is de kern? En wat vraagt het van jou als leraar en jouw ontwikkelingsniveau, jouw kijk op wereld en samenleving om deze kennis goed over het voetlicht te brengen bij je leerlingen?

JANNIE DEKKER

Ik werk als groepsleerkracht op de Eben Haëzer in Ossenzijl, een dorp in de kop van Overijssel. Wij hebben op onze school één onderwijsruimte gecreëerd waar de circa dertig leerlingen van groep 3 tot en met 8 bij en door elkaar zitten. De groep wordt begeleid door twee leerkrachten. Om aan hun doelen te werken maken de leerlingen veel gebruik van digitale middelen. Zo kunnen ze zich ontwikkelen in hun eigen tempo en op hun eigen niveau. Een heel verschil met hoe ik begon in 1977. Tien jaar lang werkte ik met veel plezier aan twee scholen in Stadskanaal. Na twaalf jaar gemeenteraadswerk en studie begon ik weer met invalwerk in de bovenbouw op verschillende scholen in de regio. Tot ik op mijn huidige school terechtkwam.

Het werk als groepsleerkracht houdt bij ons in: efficiënte coaching en begeleiding van de kinderen, zowel individueel als in kleine groepen. Er is tijd voor wekelijkse gesprekjes om doelen te bespreken. Door onze wijze van werken doen alle kinderen succeservaringen op. De stap die ze zetten in hun leerproces is nooit te groot of te klein. Elke dag leren we met en van elkaar. Elke dag is een nieuwe uitdaging met heel veel gouden momentjes: een lachend kind, een gemotiveerd kind en geen frustraties.

*Elke dag leren
we met en van
elkaar.*

---

1 ONMIS- BARE KENNIS

Welke kennis acht je onmisbaar voor een leraar?

Jannie Dekker

De vraag welke kennis ik wil overbrengen, roept bij mij meteen een andere vraag op: ben je er met kennisoverdracht of is het belangrijker dat leerlingen de vaardigheid leren zélf hun kennis te vergroten, op hun eigen niveau en manier? Ik vind het belangrijk aan te sluiten bij wat de leerling kan en nodig heeft om later gelukkig en succesvol te zijn en lekker te kunnen meedraaien in onze samenleving. Laat de leerling zichzelf leren kennen: wat kan ik al en wat heb ik nog nodig om mijn vervolgtraject op het voortgezet onderwijs goed te kunnen doorlopen. Ja, dan zal de leerling wel ervaren dat kennis vergaren niet alleen een mogen maar ook soms een moeten is om je doel te bereiken.

Christian van den Dool

In de eerste plaats is de kennis van Gods Woord, de Bijbel, onmisbaar. In de Bijbel staan zo ontzettend veel handvatten over hoe wij moeten functioneren in de maatschappij – zoals liefde tot je naaste, nederig zijn en ijverig zijn. Vanuit onszelf kunnen wij ons aan geen van deze handvatten hou-

den, maar we moeten elke dag weer bidden of God ons daarbij wil helpen. Daarnaast is het ook belangrijk dat we elke dag weer beseffen wie God is. Dat wij het van onze kant alleen maar verkeerd kunnen doen, maar dat God uit pure genade nog naar ons wil omzien en dat wij door zijn Zoon Jezus Christus nog zalig kunnen worden. Ik acht het voor een leraar onmisbaar om hier kennis van te hebben.

15

Griselda Knoll

Kennis van de lesstof, rekenen, taal, spelling, lezen, geschiedenis et cetera. Om kennis te kunnen overdragen, is het noodzakelijk om boven de lesstof te staan. De wereld van nu zit complex in elkaar. Je moet van alles weten over verschillende culturen, de digitale wereld en ICT, van de ontwikkeling van een kleuter en een schoolkind: hoe werkt het in die ‘koppies’ en hoe sluit ik daarbij aan. Ook gespreksvaardigheden zijn belangrijk: hoe breng ik een boodschap over. Je moet weten hoe je ouders kunt laten meedenken in de ontwikkeling van hun kind. En je hebt kennis van jezelf nodig.

In je klas zitten veel verschillende kinderen: knappe kop-pies, handige handen, grote harten, ‘sterke’ kinderen, kwetsbare kinderen, kinderen met een diagnose. Kennis van die verschillen is nodig om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften.

Jurjen de Boer

De kennis die nodig is om kinderen te bereiken en te motiveren. De kennis om talent te herkennen en te stimuleren.

Emma de Bruijne

De kennis waar ik vanuit mijn opleiding nu dagelijks nog veel aan heb, is toch vooral wat ik leerde tijdens de colleges over leerproblemen, psychologie en pedagogiek, en het samenwerken met collega’s en ouders. Natuurlijk is basis-kennis erg belangrijk en al die taal- en rekenlessen waren ook onmisbaar. Het belangrijkste is misschien wel te weten dat je nooit genoeg kennis hebt. Dat er altijd een collega, een ouder of zelfs een kind is die iets beter weet en dat je daar dan weer van kunt leren.

Nienke van Buren

Ik vind het onmisbaar kennis te hebben over verschillende aspecten van kinderen en hoe ik kinderen de veiligheid kan bieden die nodig is. Ik vind het belangrijk te weten waar gedrag vandaan komt, wat het betekent voor een kind om een beperking/stoornis te hebben en om zorg te dragen voor een klas. Wat betekent het voor mij om samen met mijn collega's een school te vormen en kinderen zich zo te laten ontwikkelen dat zij het beste uit zichzelf halen? In scores van toetsen wordt gekeken naar gedrag, maar wat zit er nou achter? Wat maakt dat een kind een bepaalde reactie geeft, op een bepaalde manier tot leren komt? Ik heb als leerkracht kennis nodig om het kind volledig in beeld te krijgen en veiligheid voor hem te creëren.

Chris de Man

Kennis van leerlijnen en van de kerndoelen: waar willen we de kinderen hebben? Dat zijn relevante zaken. Als je het hebt over vakinhoudelijke kennis dan vind ik dat iedere leerkracht die kennis moet beheersen en kunnen doorgronden van groep 1 tot 8. Je moet weten waar je als school mee bezig bent en wat je aflevert. Je moet een heldere kijk hebben op de samenleving en weten wat er speelt, zodat je ook op een goede manier kunt aansluiten bij de belevingswereld van het kind. Daarnaast vind ik het ook gaaf om de kinderen aan te leren om verder te kijken dan internet en tv. Dat vergt van jezelf wel dat je weet wat er speelt en dat je niet gelijk je mening hebt klaarliggen of die klakkeloos overneemt van de media.

Nelleke Kramer

Ik vind dat de leerkracht goede vakinhoudelijke kennis nodig heeft. Je moet als leerkracht sterk in je schoenen staan als het gaat om de leerstof. De leerkracht moet goed boven de stof staan. Ook vind ik het belangrijk dat een leerkracht didactisch sterk is. Hoe breng je iets over? Een leerkracht mag niet slaafs een methode volgen maar moet zijn eigen passie en enthousiasme overbrengen op de leerlingen. Leerlingen hebben direct door of de leerkracht er zin in heeft of niet. Ook vind ik dat een leerkracht kennis moet hebben van het pedagogische klimaat in de klas en

welke invloed de leerkracht hierop uitoefent. Een leerkracht kan het jaar maken of breken. Een goede kennis van de leerlingen is ook van groot belang. De leerkracht moet bij een nieuwe groep op zoek naar achtergrondinformatie over zijn klas en leerlingen. Waarom wordt Pietje zo snel boos en waarom is Jantje zo afwezig?

17

Diepkelina Nijenhuis

Er zijn verschillende soorten kennis nodig: mensenkennis en kennis van hoe kinderen in elkaar zitten: wat zie je aan een kind, hoe zit het in de klas en hoe speelt het op het plein. Maar ook kennis over de didactiek: hoe breng ik iets over? En pedagogische kennis: hoe gaan we met kinderen om?

Gerte Offeringa

Voor het overbrengen van levenservaringen heb je de vaardigheid nodig om jezelf te zijn en om je kwetsbaar te kunnen opstellen. De kennis die je dan overbrengt, krijgt een extra betekenis. De juf/meester heeft het in het echt meegemaakt, ervaren, gezien of beleefd. Vertellen over je eigen jeugd kan kinderen ook enorm boeien. Zij identificeren zich dan met hun juf/meester en zaken gaan leven. Ook kunnen kinderen zich beter begrepen voelen (wat ik voel is niet erg, dat is normaal. De juf/meester had het vroeger ook.) De vakken lezen, taal en rekenen en alle andere vakken zijn ook erg belangrijk. Daarom ben je leraar! Ik wil de kinderen iets leren en vind het geweldig dat de kinderen moeilijke dingen gaan begrijpen door mijn inspanning.

Klaas Veldman

Een goede leraar staat flink boven de stof die hij aan de leerlingen wil overbrengen. Hij heeft kennis van didactiek. Hij kan een goede les maken en op creatieve wijze het doel van de les bereiken. Hij heeft kennis van pedagogiek. Kinderen zijn allemaal verschillend en het is essentieel om aan te voelen wat in een bepaalde situatie voor een kind van belang is. Als het welbevinden van een kind of een klas onder druk staat, heeft dat een negatief effect op de betrokkenheid en het kunnen presteren. Een leraar moet

steeds kunnen kiezen in het belang van het kind. En een goede leraar heeft kennis van zichzelf nodig. Hij kent zijn sterke kanten en ontwikkelkanten en kent de principes van het reflecteren. Hij weet dat ‘een leven lang leren’ zeker voor een leraar van toepassing is.

Ludie de Velde

Als je met kinderen werkt en ze ten volle wilt helpen ontplooiën, moet je de verschillen tussen leerlingen kunnen zien en begrijpen. Elk kind is een uniek schepsel uit Gods hand. In elk kind ligt een rijke schat aan ontwikkelingsmogelijkheden, ook bij de kinderen bij wie dat niet altijd zichtbaar is. Daarvoor heb je kennis nodig van ontwikkelingslijnen en van de onderwijsbehoeften van de leerlingen in je klas: wat gaat er om in die koppies en hoe leren ze het beste? Welke mogelijkheden kun je creëren om hieraan te voldoen? Wat hierbij essentieel is, is het zien van de leerlingen. Hoe observeer ik zo objectief mogelijk, hoe signaleer of analyseer ik belangrijke dingen en hoe anticipeer ik daarop?

Hendrie Voortman

Een brede algemene basiskennis van de wereld om je heen. Je moet weten wat er in de wereld speelt. Op die manier houd je je lessen actueel en interessant. Daarnaast moet je als leerkracht boven de lesstof staan. Kennis is voor mij ook het kennen en toepassen van waarden en normen. Hoe ga je met elkaar om en wie ben je als persoon? Het gaat niet alleen om feiten, maar ook om vaardigheden.

Marleen van Winkelen

Dat is in eerste instantie de kennis over wie je zelf bent, waar je voor staat en wie God voor je is. Van daaruit kun je de kinderen stimuleren om zichzelf te leren kennen. Hun eigen talenten, maar ook hun valkuilen. Uiteraard vind ik ook dat je ‘boven de lesstof moet staan’ en dat je ‘op de hoogte bent van’. Maar onlangs zag ik een poster waarop stond: ‘Een goede leraar leert tijdens het lesgeven...’